

Đã lâu l m r i tôi th n ng có đ p đ c nghe nói đ n, có nh ng con ng i xa x do đ nh m nh c a cu c s ng đ y đ a vào t n mi n Nam l p nghi p. R i b i do duyên tình h u nghĩa luy n l u, vì th , sau m t th i gian g n g i thi t tha bên c c đ t tuy vô tình mà có s c tr tình quy n r thiêng liêng. Cho nên, ph i đành ch p nh n đ ng chân trên đ m h n, và xin đ c ch n n i n y làm quê h ng th hai c a cu c đ i mình.

Tuy cũng có nh ng tr n ng h p khác, nh là khách th n ng h đ n đó ch vì m c đích sinh nhai, nh ng khi r i kh i vùng đ a lý thân th n ng n y thì cũng không kh i đã mang theo r t nhi u k ni m êm đ m n i đ t lạnh chim đ u. Và nh m t đo n phim tr n ng tr c chi u trên màn nh, mà khán gi đang theo dõi b y gi chính là nh ng đ ng h n ng "đ t khách tha ph n ng ng c tri" v n có nhi u liên h m t thi t tr c sau v tình nghĩa b u b n giao du trong gi ng m i xóm làng, hi n đang sinh s ng r i rác kh p n i trên toàn th gi i. H n g năm, t t c đã h n cùng nhau quy t tâm h n vào trong ký c c a không gian bé nh n y qua nh ng tâm tình ràng bu c, th m đ m màu s c c a quê h n ng. Tôi mu n nói đ n m t s đ ng góp tình th n c a nh ng con ng i t lâu có tâm h n tình thâm nghĩa h u, th y chung lòng đ ph ph n ng, lúc nào cũng có mang tâm tr ng âm th m th n ng nh v n cây trái Bình Định ng, v a lúa vàng Long An, ng n gió núi Tây Ninh và n ng tình cánh đ ng xanh H u Nghĩa...

Và cho dù trên đây ch là nh ng hình nh nh n th c c a m t s ki n có giá tr v m t tình c m. Tuy nhiên, n u nói chung v m t tích c c thì chính nh ng hình nh c a nh n th c đó ph i đ c coi nh là bi u t n ng c a m t đ i u ki n c n không th không có, đ cho nh ng đ ng h n ng có đ p tìm đ n nh n đ i n v i nhau trong tình nghĩa anh ch em b n bè. Do v y, ti p n i đ n g nét c a nh ng b c tranh h y còn dang đ , tôi c g ng phác h a ph l n ranh nh ng đ u n trong ký c, đ k ni m v m t vùng đ t già nua nh ng có m t đ o l i tr trung ra nh đ c sát nh p l p thành t nh m i.

Trong quá kh , H u Nghĩa đã có nh ng đ a danh l ch s th i ti n chi n do v trí đ c bi t c a vùng đ a lý, th ng i thu c đ t Bình Định ng và Long An. Do v y mà hôm nay, ngày mai s c ti n c a con ng i có th làm cho phong c nh c a H u Nghĩa đ b đ i thay. Nh ng nh ng cái gì đ c g i là đ âm k ni m êm đ m c a hôm qua, thì ch c ch n hình nh c a H u Nghĩa bao gi cũng h y còn l u l i trong h u h t tâm h n c a nh ng con ng i tha ph n ng vi n x .

Th c v y, ngày x a có ng i nói chuy n bông đùa r ng t nh H u Nghĩa nên hình n y mà n u không nh có nh ng dây ph l p x p nh ki u thành ph Tr ng Bàng, thì s không ph i là m t H u Nghĩa có mang theo ý nghĩa là h u nghĩa. Cho dù lãnh đ a n i n y đã có s góp m t c tinh hoa c a c c đ t C Chi, Đ c Hu , Đ c Hòa. Do v y, cho nên trong ph m vi bài n y tôi

mu n có đ p đ c cùng v i t t c đ ng h ng, đ chúng ta cùng nhau g i i v nh ng nét đan thanh trong phong th y c a m t ngôi làng x a, ph cũ.

Tr ng Bàng! Tên g i th ng nh làm sao c a m t thành ph nh n m ven qu c l 1, và đ c nhìn th y có đ u ch m trên b n đ thân yêu t qu c. Cách đây h n ba ph n t th k , thì ngay k t i v trí c a ngôi ch cũ Tr ng Bàng khi x a chính là ch t đóng binh c a lính lê đ đ ng d i th i Pháp thu c. Và tr i qua bao th h cha ông dày công t o đ ng khai phá biên c ng t cu c Nam ti n, đ t Tr ng Bàng là n i l p nghi p sau cùng c a h u h t ông bà c a c đ ng h ng. Khi còn tr c thu c hành chánh t nh Tây Ninh, Tr ng Bàng đã là m t qu n l n i ti ng trên nhi u ph ng di n m c dù ch có m y d y ph chính th p lè tè kéo dài t b kinh, nhà Vuông qua khu ch lên ngã t C u C ng, r i thông thêm ra hai xóm nhà khu cây da, cây th và khu cây me th ng t i ngã ba hai châu. Do v y, tâm lý c a ng i dân d o mà có đ đ t đai b sát nh p y thì lúc nào cũng c m th y r ng, là tâm h n mình g n g i v i non n c Tây Ninh nhi u h n là th ng i H u nghĩa. Xét ra, thì tâm lý n y cũng t nh l m ch ! Vì g n v i Tây Ninh thì Tr ng Bàng còn có đ c núi Bà Đen, Tòa Thánh Cao Đài là hai danh lam th ng c nh có t m vóc qu c gia. Còn n u an ph n trong H u Nghĩa tr trung, sinh sau đ mu n thì Tr ng Bàng ch đ c coi nh là m t qu n l anh c , quy t nhi u ti m năng đ phát tri n nhu c u làng m c. Tuy nhiên, cũng không quá đáng khi cho r ng đ t Tr ng Bàng là hình nh c a m t bà m khéo tay đã giúp sinh ra đ c nhi u đ a con có nh ng đ c tính khác nhau. T d nh lúc th i bình thì có nh ng nhà văn, nhà báo ra thành l p nghi p n i danh m t d o, nhà kinh doanh đ n ch n kinh k ăn nên làm ra. G p th i chi n thì có nh ng con nhà võ xông pha ngang đ c b n ph ng, công thành danh to i. T t c đ u làm r ng danh c c đ t hi n hòa bên dòng sông Vàm C Đ ng th m ng.

Và s th m ng đó đã đ c th hi n qua nhi u hình th c khác nhau. Nói riêng trên đ a h t văn ngh , thì Tr ng Bàng đã t ng là m t trong nh ng n i đi tiên phong trong các phong trào t ch c x ng ca vô ng i, đ m i cu i tu n có đ p đáp ng nhu c u g i trí cho đ ng bào trong qu n. Và không nh ng th , mà đ ng bào t i đây l i còn v tay nhi t li t ng h hoan nghinh các đoàn hát c i l ng t c các ph ng xa kéo đ n trình di n th ng xuyên. Đi u n y, ch ng t r ng tình yêu văn ngh c a bà con đ ng h ng c a chúng ta khi x a q quê nhà không thi u. Và tôi cũng có th kh ng đ nh r ng, các ngh sĩ c i l ng cao tu i hi n nay còn s ng sót hi n t trong n c có th minh ch ng b ng cu c đ i c a h qua nh ng k ni m ngày x a trên làng quê ph cũ n i n y.

Đ c bi t l i lãnh v c th thao, Tr ng Bàng ngày tr c có nh ng danh c u đ c nhi u ng i m n m , và đ i bóng đá Tr ng Bàng là m t đ i bóng đá mang giày tr c c đ i bóng đá Tây Ninh. Đ i s diu đ t c a th quân T Báu, các c u th Tr ng Bàng t ng đ c đ p ra quân tung l i đ i c u Svay Riêng (Cam B t) r t nhi u l n, và cũng đã l p đ c r t nhi u thành tích trong các cu c đ u giao h u v i các đ i banh khác.

Nhưng khi nói đến các đồ ăn Tráng Bàng mà chúng ta không nhớ là ưu tiên nhất thì những món ăn đặc sản địa phương như bánh phồng, bánh tráng nướng, bánh tráng phiến sừng, bánh canh giò heo*, thì quả thật là mất đi u thi u sót lòn lao! Và hủu hủt đồ ăn bào hủi ngoi con dân “chính cng” đồ ăn hủu cng chúng ta hôm nay còn có gì hủn đồ gủi là niềm vui hạnh phúc cho quê hủu ru t th t cng chính mình?

Vậy trước hết, phải nói Tráng Bàng là ch ch hàng bông vì s lợng rau củi cung cấp cho thành phố Sài Gòn hàng ngày. Ngày xưa, ch hàng bông cng qu n Tráng Bàng có tên là ch Gia Hu nh. Ch Gia Hu nh n m k bên các lò bánh canh giò heo, bánh tráng phiến sừng đồc bi t n i ti ng v ph ng th c bi n ch gia truy n, mà ai ăn vào cũng phải khen ngon, và b t ch c công th c n u n ng hoài cũng không sao có k t qu đồ c! Ngày nay, m i k thu t bi n ch công th c nào cũng đồ c không coi nh là còn bí m t n a, và các lò bánh canh ch y u đua s c c nh tranh nhau qua cách tiếp đãi khách hàng. Bây giờ, thì ng i ta i nhìn th y th ng xuyên bóng dáng đồ đây cng c du khách m th c t Sài Gòn, t bên kia biên giới Cam B t cũng đồ ng chân l i đây đồ th ng th c món đồ c s n đồ a ph ng sau m i chuy n tham quan. Và cũng gi ng nh các khu ăn u ng kh p m i n i, các lò bánh canh giò heo v i bánh tráng phiến sừng n i ti ng n y ch t p trung l i c nh m t hai con đồ ng. Và cũng th , n u đem so sánh s bành tr ng v món m th c n y trong vài ch c năm qua, thì ng i ta m i th y là đã có m t s thay đồ i r t nhi u v m i m t.

Tráng Bàng thân th ng! Cái tên nghe đồ n s , m c m c làm sao, y th mà th i ti n chi n đã có nh ng tâm hủn lãng m n yêu văn, sính th t ph ng xa tìm đồ n m t đồ a danh n th nào đó đồ tìm ngu n c m h ng khai thác đồ tài tác ph m cng m i. Nhưng tâm hủn ngh sĩ cng ng i dân Tráng Bàng cũng không phải kém! K t lúc đồ c tin Tráng Bàng s a so n khăn gói hành trang lên đồ ng r i b Tây Ninh đồ gá duyên v cùng Hủu Nghĩa, thì lòng đồ ng i dân c m th y nao nao nh có m t cái gì va ch m làm ch n th ng v m t tình c m, tình th n. Do vậy, đồ o y khách bàng quan khó có th tìm th y đồ c cái c nh ng i dân đồ a ph ng nào s m có ý v i...

trau tria mãnh má h ng (khi v Hán: Hủu Nghĩa) vào kho nh kh c không gian mà lòng đồ cng con ng i hỷ còn...

b n r n chòm mây b c (lúc lìa Ngô: Tây Ninh).

Rồi cho dù trải qua bao ngày tháng phù du của cuộc đời, Trấn Bàng lúc nào cũng hiện thân trước mặt vùng đất dân gian tài hoa đôi khi pha chút tinh thần cao bô�i rợy theo truyền thống phong tục, tập quán của ông bà khi xưa sinh sống lâu năm quanh miền sông nước Bà Đen. Thắc vờy, lúc bấy giờ hiện diện trước Trấn Bàng vờ cho Hồ u nghĩa, Tây Ninh cũng âu sầu của một thời bi đát riêng mình vĩnh viễn không còn có được của một thời phong phú của thời sinh động và một văn hóa đa dạng.

Nhưng bây giờ chúng ta nên trở về với một Hồ u Nghĩa trấn trung đầy nhợa sống của những sông suối mang, ôm ấp, bao dung của những con người vàn có tinh thần hoài cổ, tiếc thời quá khứ, lưu luyến thời gian.

Và người ta còn có thể nói rằng, chính sông nước con sông Vàm Cỏ Đông đã có công tưới mát cho cánh đồng Hồ u Nghĩa, hoặc là, chính đất đai Hồ u Nghĩa thích bám chặt hình hài vào tuấn thủy lưu êm của dòng Vàm Cỏ Đông giang. Tuy nhiên, một mặt ruộng rau ngò rau Bàu Trai khi xưa không thể đẹp nên thành dù nhợ trên đã nói là đã có những Cỏ Chi, Đợc Huợ, Đợc Hòa...khi xưa vàn là da thịt của nỏm đất màu mỡ Bình Định và Long An. Hơn thế nữa, dù sao thì Trấn Bàng vàn hãy còn ra đó và trấn lợng vàn tìm năng kinh tế, để bàn chiển lược của các đất Trấn Bàng dợo ợy đã làm lệch cán cân, làm lu mờ hình ảnh của những vùng phong thủy, thơ người kia. Vì vậy, thời động của Trấn Bàng lúc ợy được ví nhợ là hình ảnh của một đứa con đẻ u tiên dợi mái gia đình.

Trấn Bàng có giợng Mợch trấn tình, có một Trúc huyễn bí và bợp, mía, ruộng lúa phì nhiêu. Giợng Mợch ngày xưa là nỏi hò hò của những cặp thanh niên nam nữ trong làng đất gánh nước vờ uợng, vì nước dợi mợch ngọt ngào rợt ngon và mát. Và cũng để tiễn dợp cùng nhau trao đợi tâm tình. Theo lợi các vờ bợ lão kể chuyện, thì chính người nỏc phun nợy đã tợng là tợ điếm se duyên cho những cặp hôn nhân, mà vờ sau có con cháu đợ huợ. Ngoài ra, nét charm phá vờ một số nỏk thủy tú cũng được nhìn thấy rõ hơn vào những buổi trợi trong có mây giợng giợng lợ thợ thoáng hiện ra người núi Bà Đen đợy huyễn thoợi ợ phợợng trợi xa tít. Trong giây phút tâm hồn rung động, khách nhàn du sẽ có dợp bợi hợi hợi tợợng lợi đâu là dợu vờ tợa người xợa (nhà Nguyễn) khi đợnh phợợng hợợng la bàn trên con đợợng tiễn quân chinh phợc lân bang.

Còn một Trúc khi xưa vàn là một ngôi mộ cợ được xây cất chu đáo, chung quanh có hàng rào tre trúc rợm rợp, những thợ tợ thì người ta không thể biết được đích xác con số thi hài nỏm trong lòng đợ tợ? Vì có chuyện lợ, là nỏi đây thợợng hay có lợa bay lên trợi vào lúc ban đêm mà ai cũng biết tên gợi của hiện tợợng đó là ma Trợi. Tợi một ma Trợi nợy còn có những rợng trâm bợ trái to ngợ tợm đợ cho lũ trợ con rợ nhau đợn hái, và cũng là tợ điếm hoang vờ ng thích hợp, đợ cho bợn trợ con nghợch ngợợm trong làng thợợng xuyên kéo tợi bày trò tợp trợn cợ lau. Và nỏu

chúng ta không quên, thì Trĩng bàng lĩi còn có cĩ mĩt cây thĩ đĩ c biĩt to cao có tuĩ đĩi đã gĩn mĩt thĩ kĩ nay rĩi. Cây thĩ vĩn không phĩi là mĩt loĩi cây quý hiĩm, nhĩng trái thĩ thì lĩi đĩĩ c liĩt kê vào trong mĩt thĩ trái cây thĩn tiên trong thĩn thoĩi dân gian cĩ a chúng ta mà ai cũng biĩt trong truyĩn Tĩm Cám. Nhĩ lĩi ngày xĩ a, các cô cĩ u hĩ c trò mĩi khi có đĩp đi ngang đĩ u vui đùa giĩ tay mĩ rĩng cái cĩ p sách và hú to lên mong sao cho trái thĩ rĩt bĩ ...hĩ c trò.

Giĩ đây, hĩi tĩĩng lĩi quá trình hình thành ngĩn ngĩi cĩ a giang san Hồ u Nghĩa trong nhĩng ngày tháng sau cùng, mà đĩt Trĩng Bàng chính là nĩi đã phát sinh ra rĩt nhiĩ u kĩ niĩm vui buĩn thĩĩng thĩĩng nhĩ nhĩ lĩn lĩn, quyĩn vào tâm khĩm cĩ a mĩi con ngĩĩi chúng ta. Tuy nhiên, nĩu bên cĩ nh nhĩng cuĩ c trĩĩng tình thĩm thiĩt, buĩc rằng bao nĩi ân tình vĩi cĩ niĩm tin, lĩi hĩ a bên nhau hĩy còn trong mĩng đĩp...Rĩi thĩ nhìn vào thĩ c tĩ, thì cũng có nhĩng đám mây đen u ám, thĩ lĩĩng nĩng trĩu đề lên cĩ bĩ u trĩi quê hĩĩng Trĩng Bàng, khiĩn cho đĩng hĩĩng ta phĩi cam gĩnh chĩ u đau buĩn nhiĩ u hĩ u quĩ.

Đĩ là hình ĩnh "truĩng chĩy" trên lĩng có mang theo ngĩn lĩ a bĩ o tàn cĩ a mĩt em bé gĩi thân thĩĩng cĩ a quê hĩĩng ta trên quĩ c lĩ 1. Hàng triĩ u trái tim cĩ a con ngĩĩi yêu chuĩng Hòa Bình và Công Lý trên trái đĩt nĩy, khi nhìn thĩy chĩng tích đĩ u thành tâm xúc đĩng âm thĩm nhĩ lĩ, xót xa cho vĩt tích cĩ a chiĩn tranh tĩi Viĩt Nam và nói riêng là ĩ tĩi Trĩng Bàng. Do vĩy, em bé gĩi ỹ ngày ngày đĩĩ c cĩ thĩ giĩi biĩt đĩn xem nhĩ là đĩ a con biĩ u tĩĩng cĩ a Viĩt Nam còn sĩng sót sau cuĩ c chiĩn tranh Mĩ Viĩt. Và bĩy giĩ, bà đã chính thĩ c đĩĩ c tĩ chĩ c UNESCO vinh danh trao cho nhiĩm vĩ là sĩ giĩ Hòa Bình và bĩ nhiĩm làm Đĩi sĩ Thiĩn Chí.

Hĩ u Nghĩa ngày nay đĩng vĩ mĩt hành chĩnh thì đã bĩ xóa mĩ, nhĩng sĩ dĩ đĩĩ c nhĩ c tĩi nguĩn gĩ c lĩ ch sĩ là nhĩ có khu công nghiĩp hiĩn đĩi và tham quan khu du lĩ ch đĩ a đĩ o Cĩ Chi, có khác vĩi Trĩng Bàng ngày trĩĩ c đĩĩ c nói đĩn rĩt nhiĩ u nhĩ có mĩt đĩ a danh đĩ c biĩt.

Đĩ là Tha La xóm đĩ o!

Nĩi đĩn Tha La, hĩn ngĩĩi ta không bao giĩ quên đĩĩ c hình ĩnh và tâm trĩng cĩ a nhĩng ngĩĩi trai thĩi loĩn phĩi xĩp bút nghiĩn, giĩ tĩ máĩ trĩĩng Cao Cĩng Trĩng Bàng đĩ lên đĩĩng theo tĩĩng gĩi cĩ a hĩn thiĩng sông núi. Hĩn thĩ nĩ a, đĩ còn là trĩĩng hĩp diĩn hình cĩ a nhĩng văn nhĩn, thi sĩ lĩĩng tĩ, xúc cĩ nh sinh tình trĩĩ c bĩ c hĩ a đĩng quê bên sóng nĩĩ c Tha La**. Thĩ c vĩy, thĩi tĩĩn chiĩn năm 1945 có mĩt ngôi làng nhĩ khoĩng đĩ chĩng vài chĩ c nóc gia tĩ a lĩ c bên bĩ sông Vàm Cĩ Đĩng xanh biĩ c, thĩ mĩng. Dân cĩ trong làng phĩn đĩng theo đĩ o Chúa và hĩ u hĩt cũng làm nghĩ ruĩng rĩy, hoa màu. Muĩn vào ghé bĩn Tha La thì phĩi dĩ ngang qua nhĩp cĩ u Quan đĩn lĩi tĩ Lĩ c Giang hoĩ c tĩ chĩ quĩn Trĩng Bàng thuĩ c tĩ nh Tây Ninh. Nĩ u

mu n thay đ i l trình đ hái cà na, bình bát thiên nhiên và ng m nhìn ng n núi Bà Đen xa tít
nhô lên t n chân tr i man mác, thì có th m n dòng th y đ o t h ng An T nh mà lệnh
đênh theo ng n th y tri u đ a t i.

Cho dù n u khách không ph i là m t ngh nhàn sành văn hóa, th ng i, m th c đ a ph ng.
Nh ng khi đã đ t gót chân t i đ t Tr ng Bàng l n đ u tiên, thì cũng s không làm sao quên
đ c nh ng k ni m h p kh u c a món bánh canh giò heo, bánh tráng ph i s ng đ c bi t n i
ti ng s m t t i mi n Nam t i ch hàng bông Gia Hu nh. Chính b a ăn lót đ v a lòng n y s
làm cho khách vi n du yên tâm, tr c khi c t b c ti p t c đ ăng trình vi ng thăm vùng s n k
th y tú Tây Ninh và nói riêng là c a n i n y.

Còn gì thú v cho b ng khi ng i co ro trên chi c xe th m cũ kĩ, li c dòm con ng a già c kéo
c c c ch ch y ngang qua các mái chùa c kính Ph c L u khi x a n m che khu t đ ng d i
nh ng tàn cây đ i th . Đ n ngã ba đ ng, ng i phu già s gò nh dây c ng phía trái cho xe
quanh qua con đ ng đá đ . T đ ằng xa, m t cánh đ ng hoa sim đ i thoáng hi n ra hai bên
v đ ng, lác đác đó đây là nh ng ngôi m hoang tàn n m im theo tháng ngày, không m t khói
nhang, hieu qu nh. Trong ti ng gáy c a nh ng con gà nhìn n c ao khô c n, chi c xe th m
v n vô tình đ a khách nhàn du vào t n v n cây trái Tha La vào nh ng bu i tr a hè, đ có đ p
ng m nhìn cây xanh trái ng t. D i c n n ng nóng thiêu ng i, ti ng ve s u trên cành ph ng
vĩ v n liên t c c t lên nh ng khúc hát u bu n bên làn gió hây hây th i nh nh p nhò làn sóng
n c b sông.

Ồi! Đ p làm sao khung c nh nên th bé nh n y l i t khép mình n i hoang v ng!

Tuy nhiên, may m n thay trong v n hoa văn h c ngh thu t n c nhà nh m lúc tr hoa vào
th i đ i m không gian đó, đã có xu t hi n m t cây bút tu i tr đ y phong đ , m t nhà văn tiêu
bi u đ u tiên c a đ t Tr ng Bàng có t m c trên văn đàn lúc b y gi . Nhà văn đó chính là giáo
s Th m Th Hà***. Sau bao ngày tha ph ng ch n kinh k hoa l , thì ông khẩn gúi tr v
quê và đi tìm ngu n c m h ng tâm h n t i Tha La, đ th c hi n m t công trình văn hóa khó
khăn, t nh đòi h i m t ph i có trình đ kh năng ngh lu n s c bén b ng v i nh ng tinh th n
nh n th c th c t trong tác ph m. N u cách đây ch ng sáu b y th p niên, gi i m đ i u ghi n
ti u thuy t t i mi n Nam khoái đ c các tác ph m kích thích v xã h i, tâm lý c a H Bi u
Chánh, võ hi p k tình, phiêu l u c a Phú Đ c, đ ng r ng, ru ng r y, sông r ch c a S n Nam,
tình c m t nh thâm thúy c a Bình Nguyên L c v.v, thì Th m Th Hà đã l a ch n m t h ng
đi cho mình...có l vì b n ch t c a ông v n là m t nhà mô ph m?

Th c v y, qua tác ph m “Đ i T i Th m” l ng m i tình đôi b n vào trong khung c nh bên c nh giáo đ ng v ng v Tha La, ông đã đ a ng i đ c đi vào không gian n ng nàn qua biên c ng c a tình yêu tu i tr nh n th c v ý nghĩa c a cu c đ i trong cu c s ng th c t t ng lai. Trong ph n b c c cũng nh v văn phong, ông trình bày khúc chi t, rõ ràng cùng v i i hành văn đi n t trong sáng không có s mâu thu n trong cá tính c a nhân v t. Và theo quan ni m cu i cùng c a ông trong tác ph m, thì m i t ng quan bu c ràng cu c s ng gi a tình yêu con ng i v i nhau là m t nhân t th c th t nhiên, c n đ c s c v o liên h p và không th tách r i. Nh t là đ i v i thành ph n c a tu i tr đôi m i ch a chan ni m tin yêu lý t ng. Do v y, c m t ng c a m t ng i đ c sách có trình đ h c v n và nh n th c cao, lúc b y gi , sau khi xem qua đ c tác ph m “Đ i T i Th m” n y thì ch c ch n ph i đ u đ ng ý cho r ng là đ ng ý c a tác gi c a nó, là mu n khai mào cho m t tr n bút chi n (polémique) v i ph n k t c c trong cu n sách “H n B m M Tiên” c a Khái H ng? Vì t lâu, ý ki n cá nhân ông đã t ng lên ti ng phê bình v ph n k t c c trong tác ph m l ng danh đó. Và ông cho là nó kém sâu s c, ph n th c t , ph n khoa h c c a m t s l p lu n gi i quy t l ng ch ng thi u tính ch t t nh và b n nh y v m t tâm lý, tình c m đ ng đ i c a con ng i.

Còn n a, ngoài b n s c văn ch ng phong phú trong câu truy n “Đ i T i Th m”. Th m Th Hà còn là m t nhà nghiên c u l ch s t ng dày công s u t m v huy n tho i c a v th y t nhà Nguy n đ c hi n th n Bà Đen báo m ng c u nguy trên con đ ng bên ba đào t u, l u l c vào vùng s n c c Tây Ninh. Và mãi cho đ n ngày hôm nay, câu chuy n k thú đó b y gi v n h y còn đ c nhi u ng i truy n t ng.

Tuy nhiên, ngoài nh ng th c tho i h y còn nghi v n c n ph i đ c tr v cho l ch s , v huy n tho i Vua Gia Long đ c hi n th n báo m ng c u nguy lánh n n Tây S n đ v sau có còn th i c đ ng xây nên nghi p đ . Chính cái tên hi u Th m Th Hà c a ông cũng còn là đ tài thú v c a m t giai tho i ngo n m c khác, do b i m t đ o có s xu t hi n hoành tráng c a n minh tinh màn b c cũng có cái tên tài t hao hao là Th m Thúy H ng...

Tóm l i, đ u sao thì h n quê c a x Tr ng Bàng n y t lâu cũng không bao gi ph i là c a riêng ai, n m đ t thi ng c a chung n y là c a chung t t c đ ng h ng, cũng nh c a c đ ng bào, nh ng nh ng cái gì mà b n c m nh n đ c có danh th m thì b n có quy n hnh đi n. Và h n b n t ng nghe, ng i ta th ng nói chim chóc xa r ng còn th ng càn nh c i, hu ng chi là ng i r i b quê h ng ai mà không nh ng xóm làng! Tr ng h p c a chúng ta v ng xa làng x a ph c u lâu ngày, h n b n có th hình dung ra đ c m t s đ i th t thay da n i thôn xóm, đ u đình cu i ch mà tùy theo s ti p c n c a cách nhìn, đ cho b n ph i làm sao tránh kh i đ c bao đ u tr n tr , c m và...ôm p?

Nh ng thôi! Có ti ng canh gà đi m sáng đúng vào lúc b c tranh quê m m o mu i đã v đ n

s, nh ng tôi không sao có th ti p t c hoàn thành đ c ph n h u c nh cu i cùng. H n th n a, tôi t bi t s c mình vì lãnh đ a H u Nghĩa (v n là khúc ru t hình hài “h u du ”c a Bình Dng, Long An, Tây Ninh t o thành) hãy còn nhi u vùng đ t mà tôi thi u sót ch a đ c đ c p đ n trong nh ng trang s góp công tô đ m, đ p xây làng m c và xây đ ng tình ng i. Hi v ng r ng, s thi u sót n y s đ c t t c đ ng h ng nhi t tình b sung đóng vào góp b ng v i t c nh ng tâm tình thân ái, đ m đà n i ph n h u c nh đó, đ l u l i cho nhau và cho c th h mai sau m t k ni m liên đ i, lòng đ n lòng, tay trong tay.

Sau cùng, đ k t thúc nh ng k ni m vi t v làng x a ph cũ v i n i ni m canh cánh bên lòng th ng nh khôn nguôi. Tôi xin gói ghém t t c tâm tình a l , c m hoài vào tr n m y v n th m c m c sau đây đ ôn l i m t qu ng đ ng đ i, đ chúng ta cùng nhau tìm l i đ c nh ng b c chân dung đ p tuy t v i c a quê h ng ta yêu đ u!

Và chân tình g i b n t m thi p Xuân n y v i c mong có ngày tái ng hàn huyền.

H i còi g c giã xu ng tàu

Tâm tình xin g i tr n vào tình th ng

Chi u tà v ng nh c h ng

Mái tr ng Cao C ng, giáo đ ng Tha La...

An Tiêm MAI LÝ CANG (Paris)